

Cohesiebeleid: een fundamentele pijler onder de Nederlandse regionale economie

Succesvolle voorbeelden van projecten die tot stand zijn gekomen dankzij het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Cohesiebeleid: een fundamentele pijler onder de Nederlandse regionale economie

In deze brochure treft u een aantal succesvolle voorbeelden aan van projecten die tot stand zijn gekomen dankzij het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO). Het is slechts een selectie van bijzondere EFRO-projecten. Een aantal parels van creatieve en innovatieve projecten die zijn gerealiseerd door bedrijven en kennisinstellingen, met behulp van Europese structuur- en investeringsfondsen. Per landsdeel in Nederland treft u vier projecten aan, er zijn er nog veel meer te noemen.

Anleiding voor deze brochure is dat de Europese Commissie naar verwachting medio 2018 haar plannen voor een nieuw budget van de EU (vanaf 2021) presenteert: het Meerjarig Financieel Kader (MFK). De Nederlandse inzet voor een nieuwe periode van structuurfondsen vanaf 2021 richt zich zowel op meer synergie met andere onderdelen van de Europese investeringsagenda (zoals EFSI/9de kader), op innovatie, vergroening en grensoverschrijdende samenwerking als op vereenvoudiging van de fondsen. Dit is een breed gedragen standpunt van de Nederlandse rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen. De financiële gevolgen die de uittreding van het Verenigd Koninkrijk zal hebben voor de hoogte van het MFK zijn op dit moment nog niet duidelijk.

De hierna te presenteren voorbeeldprojecten illustreren het belang van het in stand houden van de structuur- en investeringsfondsen voor Nederland, in het bijzonder het EFRO-fonds voor de economische ontwikkeling van alle Nederlandse regio's.

De provincies voeren veel taken van Europees belang in de regio uit. De twaalf provincies in Nederland zijn verantwoordelijk voor het regionaal ruimtelijk-

economisch beleid, dat voor een deel door Europa wordt bepaald en ondersteund. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om doelen die voortvloeien uit de Europa 2020-strategie (werkgelegenheid en economische groei) en Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) waaruit middelen kunnen worden ingezet voor bijvoorbeeld plattelandontwikkeling. Maar ook over cohesiebeleid, op grond waarvan deze innovatieve projecten worden gefinancierd en die de economische, sociale en territoriale samenhang bevorderen.

De EFRO-programma's komen tot stand in samenwerking met de provincies. Hierdoor worden grote multipliers gerealiseerd voor innovatieve ontwikkelingen in de regio.

De Nederlandse provincies vragen aan de Europese Commissie om ook in het nieuwe MFK voor Nederland de EU structuur- en investeringsfondsen te behouden. Aan de Tweede Kamer vragen wij om oog te hebben voor het fundamentele belang van EFRO-middelen voor de regionale economie.

De Nederlandse provincies willen graag ook na 2020 met de andere medeoverheden bijdragen aan het realiseren van cohesie doelstellingen op nationaal niveau.

REDstack – Blue Energy

Het maakt niet langer uit dat Nederland plat is. Ook in Nederland kunnen we nu energie opwekken uit water. Redstack heeft een manier ontwikkeld om energie te halen uit de menging van zoet en zout water, genaamd Blue Energy.

Om energie uit de menging van zoet en zout water te halen, moet het mengproces gecontroleerd plaatsvinden. Redstack heeft een membraan ontwikkeld die alleen geladen zoutdeeltjes (ionen) doorlaat. Hierdoor kunnen ze het mengproces controleren en daarmee energie opwekken. Blue energy is energie die CO₂-vrij geproduceerd wordt. Het gebruikt alleen water dat naar de zee loopt. Omdat water altijd stroomt, is er geen back-up nodig van kolen- en gascentrales. Deze vorm van energie opwekken draagt sterk bij aan de transitie naar duurzame energie. Gezien er in de wereld ca 6000 rivieren zijn die uitmonden in de zee, is deze innovatie wereldwijd in te zetten.

REDstack is met Blue Energy door het Ministerie van Economische Zaken op 18 oktober 2016 verkozen tot Nationaal Icoon 2016, omdat het wordt gezien als een Nederlandse oplossing voor wereldwijde uitdagingen op het gebied van energie. Dit Nationale Icoon is van hoog internationaal niveau en het Nederlandse visitekaartje op het gebied van innovatie. De innovatie heeft een grote economische potentie en draagt bovendien bij aan wereldwijde duurzame ambities.

www.redstack.nl/nl/technologie/blue-energy

www.snn.eu/upload/documenten/subsidies/transitie-en-pieken/verordeningenboekje-tender-2013-definitief-23-5-2013.pdf

www.kansenvoorwest2.nl/nl/programma/over-kansen-voor-west-2/

Lees
meer

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	549.980
Publieke cofinanciering	€	2.146.558
Private cofinanciering	€	433.024

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Noord-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 165,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
5.790

Nieuwe banen (fte's)
7.409

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 705,3 miljoen

waarvan 1,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 4,26**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Innofest

Je bent ondernemer en je hebt net een nieuw product ontwikkeld. Dit product wil je graag gaan testen in een praktijkomgeving. Maar hoe kom je aan genoeg testers? Innofest heeft daar een oplossing voor gevonden. Namelijk door festivals te gebruiken als testomgeving.

Een festival is een tijdelijke minimaatschappij. Net als in het echt zijn daar uitdagingen op het gebied van onder andere energie en afval. Ook festivalbezoekers gedragen zich in zekere zin net als in de echte wereld: ze bewegen, eten en slapen. Het verschil met de echte wereld is dat er een hek om het festivalterrein staat. Dat maakt festivals een perfecte testomgeving om samen te werken aan prototypes en experimentele technieken. En als een idee op een festival werkt, dan kan het ook in de echte wereld werken.

De deelnemende festivals stellen hun festivalterrein open als een levend laboratorium. Start-ups, bedrijven, ondernemers en studenten komen samen op de festivals om hier (maatschappelijk verantwoorde) prototypes te testen en oplossingen te bedenken voor de uitdagingen waar festivals en ondernemers uit de regio zelf mee te maken hebben.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€ 846.727
Publieke cofinanciering	€ 1.145.779
Private cofinanciering	€ 124.312

In 2017 heeft Stichting Innofest de European Enterprise Promotion Award (EEPA) gewonnen. De jury was lovend over het concept: "Zo'n innovatief en effectief initiatief hebben we nog nooit gezien." Innofest is daarmee het meest ondernemende idee van Europa.

www.innofest.co

www.snn.eu/kennisontwikkeling2016

www.snn.eu/upload/documenten/subsidies/subsidieprogrammas/op-efro_publickssamenvatting_oktober2014.pdf

Lees
meer

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Noord-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 165,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
5.790

Nieuwe banen (fte's)
7.409

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 705,3 miljoen
waarvan 1,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 4,26**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Interregionale samenwerking Smart Specialisation Strategy (Pilot Noord-Nederland en Noord-Oost Roemenië)

Voor de EU programmaperiode 2014-2020 zijn alle Europese regio's verplicht een Research en Innovation Strategy (RIS) op te stellen voor het verkrijgen van EFRO-middelen. Deze nieuwe benadering van regionale ontwikkeling zorgt voor extra dynamiek in Europa. Naast het feit dat de RIS toeziet op een meer gefocuste aanpak in regio's, opent het ook deuren voor gerichte regionale samenwerking binnen Europa. Regio's gaan bewuster om met het eigen profiel, maar kijken ook op gerichte wijze naar andere regio's in Europa. Noord-Nederland werkt al met de RIS systematiek sinds 2014. Deze is vertaald in de Noordelijke innovatie strategie 2014-2020. De speerpunten hierin zijn; schoon water, duurzaam energiegebruik, voedselzekerheid en goede gezondheid.

Noord-Nederland, daar waar gezond leven en duurzame productie in een aantrekkelijke omgeving samenkomen!

Krachtig MKB: ondernemend, innovatie en internationaal

Noord-Nederlandse oplossingen voor wereldwijde uitdagingen

Vernieuwen innovatie-ecosysteem

Investeringslijnen uit de 'Noordelijke innovatie strategie 2014-2020'

In dit pilotproject hebben Noord-Nederlandse kennisinstellingen onderzocht hoe regio's interregionale samenwerking in Europa met EU-programmamiddelen vorm kunnen geven. Het project heeft een blauwdruk opgeleverd voor EU regionale samenwerking gebaseerd op Smart Specialisation Strategy (S3). Het project heeft in Roemenië een discussie op gang gebracht die uiteindelijk heeft geresulteerd in een wijziging van het uitvoeren van het EFRO-programma in Roemenië. De regio Noordoost Roemenië heeft in een eerste tranche € 25 miljoen beschikbaar gekregen om projecten te ontwikkelen, gebaseerd op de regionale RIS. Op dit moment loopt het proces van projecten realiseren tussen Noord-Oost Roemenië en Noord-Nederlandse partners. Het project is in publicaties en bijeenkomsten al vaak aangehaald als best-practice in zijn soort.

Er is veel kennis en ervaring verkregen hoe twee regio's binnen Europa, op basis van hun S3, met behulp van EU programmering kunnen samenwerken. In het project zijn regionale partners voortdurend en intensief betrokken. Deze partners hebben een heel nieuw perspectief leren kennen voor EU regionale samenwerking. Op dit moment is een aantal Noord-Nederlandse partners aan het werk om samen met Roemeense partners projecten op te zetten die zowel in Noord-Nederland als in Noord-Oost Roemenië impact zullen hebben. Al deze projecten spelen zich af binnen het RIS3 domein en versterken hiermee dus de impact van de EFRO-programmering in beide regio's.

Het project is gefinancierd met middelen van:

Taïex € 60.000

Eigen bijdrage partners € 70.000

Per februari 2018 is een eerste tranche van 25 miljoen (EFRO) Euro beschikbaar gesteld voor gezamenlijke projecten tussen Noord-Nederland en Noord-Oost Roemenië uit het Roemeense programma.

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Noord-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 165,5 miljoen

Ondersteunde mkb-ondernemingen
5.790

Nieuwe banen (fte's)
7.409

Totaal gerealiseerde investeringen
€ 705,3 miljoen
waarvan 1,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is € 4,26 in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Energysense Proeftuin

Het is één van de grootste uitdagingen van deze tijd: de overgang naar een duurzame samenleving, gebaseerd op het gebruik van schone energiebronnen. Met 25% van de energieconsumptie hebben huishoudens een aanzienlijk aandeel in het energieverbruik in Nederland. Dat vraagt om nieuwe kennis en toepassingen bij mensen thuis. Het gaat om nieuwe technieken, innovaties in energieproducten en -diensten, maar ook om gedrag- en cultuurverandering.

Energysense is een lopend programma onder de Energy Academy Europe (EAE) om onderzoek en innovatie op het gebied van de energietransitie te faciliteren. Tot nu toe richt Energysense zich voornamelijk op wetenschappelijk onderzoek van kennisinstellingen. Met het project Energysense Proeftuin wordt een grote uitbreiding beoogd die de Energysense faciliteit toegankelijk maakt voor midden- en kleinbedrijf (MKB) en productontwikkeling.

In dit project wil Energysense een proeftuin met 3000 huishoudens opzetten, deze gereed maken voor gebruik door het MKB en de bijbehorende dienstverlening voor MKB ontwikkelen. Energysense wordt daarmee het platform waarmee bedrijven bij huishoudens kunnen komen om hun innovaties te ontwikkelen. Huishoudens die dat willen, kunnen nauw betrokken worden bij de energietransitie en de ontwikkeling van diensten en producten. Kortom, de kennis die met Energysense wordt opgedaan, biedt volop kansen voor ondernemers – zeker voor het MKB: juist daar komt veel innovatie vandaan.

<https://energysense.nu>

<https://energysense.nu/energysense-naar-volgende-stap-energie-innovatieproeftuin-mkb/>

www.dvhn.nl/economie/Proeftuin-voor-energie-innovaties-22023422.html

Lees
meer

Het project staat ook uitgelicht op de website van de Joint Research Centre (de wetenschappelijke dienst van de Europese Commissie) als best practice in Noord-Nederland:

<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/support-instruments-synergies-for-s3-and-energy>

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€ 365.005
Publieke cofinanciering	€ 446.118

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in **Noord-Nederland**

EFRO 2007-2013
€ 165,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
5.790

Nieuwe banen (fte's)
7.409

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 705,3 miljoen
waarvan 1,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 4,26**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Station Nijmegen Goffert

Het NS-station Nijmegen Goffert is gebouwd om het gebied Winkelsteeg in Nijmegen aantrekkelijker te maken als vestigingslocatie. Daarnaast ligt in het gebied park Goffert, het voetbalstadion De Goffert en evenemententerrein Goffertpark.

Een belangrijk doel hiervan is een betere verbinding tussen Nijmegen Goffert, het centraal station van Arnhem – met zijn internationale verbindingen – en de kennisinstellingen in Arnhem. Het gebied rond het station is voor de regio-Nijmegen een economische motor. Op de Novio Tech Campus zitten al kennisintensieve bedrijven zoals halfgeleiderproducent NXP. Het EFRO-GO-programma subsidieerde op de hier gelegen Novio Tech Campus een aantal clusterinitiatieven en innovatieprojecten in de life sciences & health. Het station Goffert is een belangrijk onderdeel van een groter infrastructuurplan van de stadsregio Arnhem Nijmegen. De aanleg van het station maakt het gebied beter bereikbaar voor forensen en draagt daarmee ook bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Ook kunnen piekbelastingen van het gebied beter worden verwerkt. Met de aanleg van het station is de snelfietsroute die langs het spoor loopt verschoven waardoor de bereikbaarheid van het gebied met de fiets is geoptimaliseerd.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€ 1.904.223
Publieke cofinanciering	€ 3.074.789

Lees
meer

www.spoorpro.nl/spoorbouw/2014/05/05/twee-miljoen-europese-subsidie-voor-nieuw-ns-station-goffert/

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Oost-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 164,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
4.164

Nieuwe banen (fte's)
4.257

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 531 miljoen

waarvan 2,5% is besteed aan uitvoering

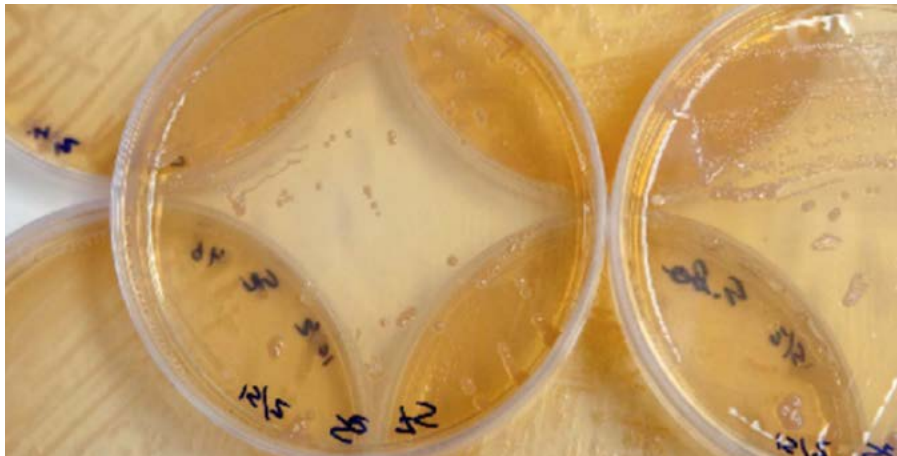
Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,23**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Phage Processing

In dit project heeft een consortium van bedrijven fagen-producten ontwikkeld. Een faag is een virus dat bacteriën 'opeet'. Fagen zijn daarmee geschikt om de gezondheid van mens en dier te beschermen.

De methode om fagen in te zetten om bacteriële ziekteverwekkers te bestrijden bestaat al sinds begin 1900, maar werd overschaduwed door het succes van antibiotica. Door het ontstaan van steeds meer resistenties is er nu opnieuw belangstelling voor fagen. Met het project is de fagentechniek een generatie verder gebracht. Een gestroomlijnd productieproces is opgeschaald met een hogere opbrengst per productierun. Met name door de schaalvergroting heeft het bedrijf Microeos zich kunnen ontwikkelen en ook in aantallen medewerkers is het bedrijf flink gegroeid van 9 tot 50. Inmiddels is er een vestiging in Bilthoven die zich richt op de gezondheid van mensen. De vestiging in Wageningen concentreert zich op voedselveiligheid, diergezondheidszorg en gewasbescherming. Samen met Infors en Kadans Biofacilities zijn de veiligheid en de schaalvergroting geborgd.

Microeos is gekozen als beste innovatie van Nederland en vertegenwoordigt Nederland in de TedX 'Ideas from Europe Semifinal' voor de beste Europese innovatie.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	517.902
Publieke cofinanciering	€	517.902
Private cofinanciering	€	1.035.803

Lees
meer

www.micreos.com

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Oost-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 164,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
4.164

Nieuwe banen (fte's)
4.257

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 531 miljoen

waarvan 2,5% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,23**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

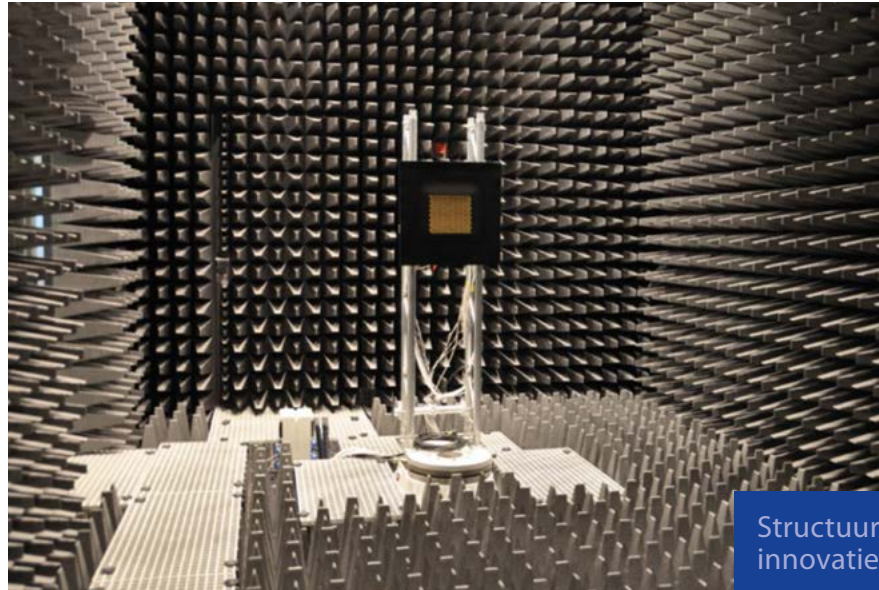
DAISY

In het project DAISY (Daring Applications & Innovations in Sensor Systems) heeft een consortium van bedrijven en kennisinstellingen de high-end radartechnologie voor defensietoepassingen doorontwikkeld tot een compacte, modulair opbouwbaar en betaalbare module voor een aantal nieuwe toepassingen.

De radar kan voor verschillende doeleinden worden ingezet, zoals beveiliging en bewaking, onder meer van de kust, havens, vliegvelden en andere belangrijke infrastructuur. Daarnaast onderzocht het consortium medische toepassingen, zoals het automatisch meten van het gedrag van mensen bij psychologisch onderzoek. In de agrarische sector kan de radar gebruikt worden om de hoeveelheid neerslag nauwkeurig te meten en te voorspellen. In een latere fase is de radar ook te gebruiken bij het vaststellen van bederf bij groente en fruit.

Ook de samenwerking van bedrijven en kennisinstellingen uit zowel Gelderland als Overijssel maakt DAISY tot een bijzonder project. Het project is zo opgezet dat de bedrijven uit de nieuwe markten voor de radar, zoals de agrarische sector en het waterbeheer, van meet af aan mee ontwikkelen. Hiermee ontstaat een toonaangevende technologieketen in het kenniscluster hightech systemen (primair) en agro-food en life-sciences (secundair). Dit genereert ook een diversiteit aan regionale arbeidsplaatsen.

Naast consortiumleider Thales behoren semiconductorfabrikant NXP, kennisinstellingen zoals TNO en de universiteiten van Enschede en Wageningen en een aantal (mkb-) bedrijven tot het consortium.

Radarsensor
in geïsoleerde
test-omgeving

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	3.500.000
Publieke cofinanciering	€	4.755.000
Private cofinanciering	€	7.705.000

www.knowh2o.nl/projecten/daisy-daring-applications-innovations-in-sensor-systems

Lees
meer

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Oost-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 164,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
4.164

Nieuwe banen (fte's)
4.257

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 531 miljoen

waarvan 2,5% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,23**
in de regio geïnvesteerd

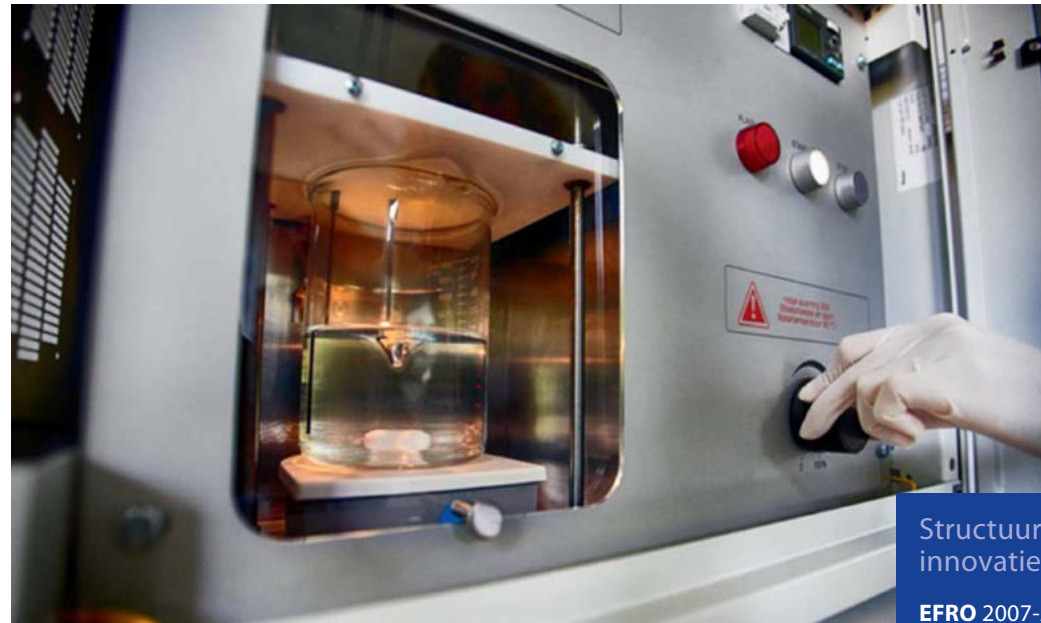
Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Plasma-geactiveerd water

Plasma-geactiveerd water (PAW) maakt ziekteverwekkers onschadelijk en biedt perspectief als milieuvriendelijk alternatief voor chemische gewasbescherming. PAW is eenvoudig te maken uit kraanwater met toepassing van elektrisch geladen gas. Binnen het project is een plasmareactor ontwikkeld waarmee in enkele uren honderd liter plasma gemaakt kan worden.

Het project beoogt het toepasbaar maken van PAW voor medische en agrarische doeleinden. Dit gebeurt door op laboratoriumschaal gemaakt PAW om te vormen tot een prototype dat stabiel PAW op grote(re) schaal kan fabriceren en door verder onderzoek te verrichten naar de toepasbaarheid. Inmiddels is het bedrijf VitalFluid opgericht dat zich richt op agrarische toepassingen zoals gewasbescherming, het ontsmetten en beter laten ontkiemen van zaden en een nieuwe duurzame vorm van kunstmestproductie.

Productie van Plasma-geactiveerd water in een gespecialiseerde plasmareactor

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€ 601.382
Private cofinanciering	€ 664.023

Lees
meer

www.vitalfluid.nl

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Oost-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 164,5 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
4.164

Nieuwe banen (fte's)
4.257

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 531 miljoen

waarvan 2,5% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,23**
in de regio geïnvesteerd

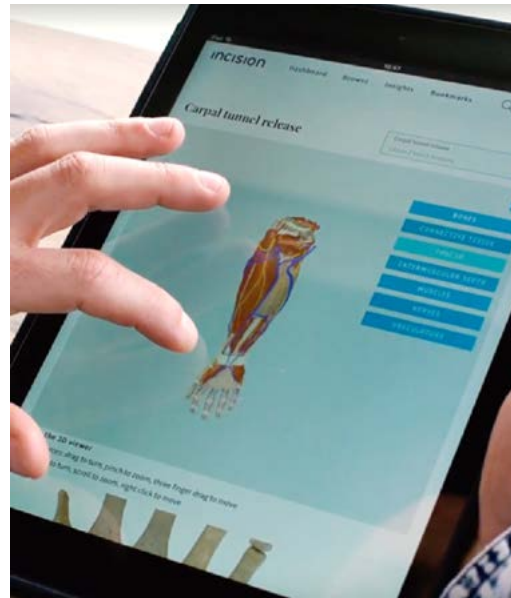
Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

SurgINNOV

Het wereldwijde INCISION-platform is bestemd voor chirurgische educatie, uitwisseling van kennis en standaardisatie van chirurgische zorg. In dit project wordt online educatie realistischer gemaakt met behulp van augmented reality (AR), een navigatiesysteem voor chirurgen. Er wordt een netwerk ontwikkeld voor uitwisseling en verbetering van (wetenschappelijke) chirurgische kennis en een innovatiecentrum opgezet voor het standaardiseren en verbeteren van chirurgische zorg wereldwijd.

Dit project heeft tot doel om chirurgische training (kosten)efficiënter te maken, veiliger, meer geharmoniseerd en met efficiënte mogelijkheid tot nascholing. Hieraan is wereldwijd behoefte. Het project sluit aan bij het rapport 'Grootstedelijke uitdagingen' van de Amsterdam Economic Board. Het bevordert de digitale connectiviteit: chirurgen worden wereldwijd met elkaar verbonden via de Cloud, met Nederland als centraal middelpunt. Het project sluit daarnaast aan bij het speerpunt 'Aantrekken Internationaal Talent' van de Board, omdat voor het ontwikkelen van de AR-functionaliteit talent van buiten Nederland aangetrokken wordt. Het project draagt bij aan de doelstellingen van het actieprogramma Kennis en Innovatie Amsterdam door verbreding en verdieping van de kennisbasis, versterken van de samenwerking tussen verschillende partijen. Daarnaast draagt het project bij aan valorisatie van ondernemerschap en het vergroten van het aandeel innovatieve MKB. Het project realiseert softwarepakketten voor de AR INCISION Academy het INCISION Netwerk en het INCISION Innovatie Centrum en AR modules voor 70 chirurgische ingrepen. Deze zijn bestemd voor chirurgen in opleiding, voor bijscholing van chirurgen en voor voorbereiding en als ondersteuning direct voor en tijdens het uitvoeren van chirurgische ingrepen.

De AR INCISION ACADEMY biedt online trainingen met augmented reality aan chirurgen

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	367.667
Publieke cofinanciering	€	367.667
Private cofinanciering	€	1.103.001

Lees
meer

www.incision.care

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in West-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 310,8 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
11.396

Nieuwe banen (fte's)
14.067

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 860,7 miljoen
waarvan 2,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 2,77**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Opschaling Zonnestroom voor Huurders

Het project faciliteert grootschalige plaatsing van zonnestroom-systemen voor huurwoningen, van rijtjeshuis tot appartement. Het consortium van marktpartijen wil de bestaande knelpunten wegnemen en zorgen dat aan de grote vraag naar zonnepanelen onder huurders kan worden voldaan. In eerste instantie richt het consortium zich op de uitrol naar 8.500 woningen.

De verduurzaming van woningen en het opwekken van duurzame energie vormen belangrijke prioriteiten in de gebouwde omgeving. Hoewel het aantal woningen met zonnepanelen in Nederland stijgt, blijft Amsterdam hierop achter. Nog geen 1% van de woningen heeft zonnepanelen. De meeste woningen van Amsterdam zijn huurwoningen, daarom vormt deze categorie een belangrijke doelgroep. De plaatsing van zonnepanelen voor huurwoningen kent echter een aantal specifieke problemen. Het gaat hierbij onder meer om financiering, eigendom, verrekening via de meter, administratief beheer en de technische complexiteit bij meergezinswoningen. De geïntegreerde samenwerking van ervaren en deskundige marktpartijen, aangevuld met externe specialisten, maakt grootschalige uitrol van zonnestroom voor huurders mogelijk. Opschaling van technologie, interne processen en communicatie in combinatie met gevalideerde juridische en financiële modellen maken dit project haalbaar en economisch rendabel.

Met de plaatsing van de zonnestroomssystemen – op in eerste instantie 8.500 woningen, oplopend tot 30.000 in de komende jaren – zal de werkgelegenheid toenemen. Ook kunnen de ondernemingen die zich bezig houden met de montage en installatie van de PV-panelen, omvormers en het kabelwerk, groeien.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	802.445
BNG (lening)	€	400.000
Private cofinanciering	€	803.668

Lees
meer

www.lens-energie.nl

www.youtube.com/watch?v=_bU2sXpKyaU

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in West-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 310,8 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
11.396

Nieuwe banen (fte's)
14.067

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 860,7 miljoen
waarvan 2,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 2,77**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Health Tech Park

Het project HealthTech Park realiseert een vestigingsplaats voor Medische Technologische bedrijven in Amsterdam Zuidoost Zuid. Een kwalitatief hoogwaardige, aantrekkelijke en toegankelijke hotspot voor HealthTech in samenwerking en aansluiting met andere initiatieven in dit gebied.

Het project heeft tot doel het vestigingsklimaat te verbeteren van Amsterdam Zuidoost Zuid en het verbeteren van werkgelegenheidsmogelijkheden voor achtergestelde groeperingen in dit gebied. Het gebouw Amsterdam Health and Technology Center wordt ingericht als broedplaats met hoogwaardige werkplekken, waarin minimaal 30 ondernemingen kunnen worden gehuisvest. Hierdoor vindt clusterontwikkeling plaats voor HealthTech als cross-sectoraal vakgebied van digitale technologie en zorg. Ook maken gebiedsmarketing, sociale activering en het stimuleren van de vraagzijde (business development en netwerken) onderdeel uit van het project. Hiervoor wordt arbeidspotentieel gematched. Verder worden showcases en een 'venture mentoringprogramma' ingezet om aantrekkelijke bedrijfsfactoren in te richten en op te zetten om de groeikansen van ondernemers te vergroten. Netwerkactiviteiten zoals evenementen voor de gehele HealthTech-keten, waaronder universiteiten, bedrijfsleven, verzekeraars, overheid, zorgverleners en patiëntvertegenwoordigers zorgen voor het versterken van het netwerk.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	1.781.111
Private cofinanciering door partners	€	1.781.111

Lees
meer

www.ahti.nl

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in West-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 310,8 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
11.396

Nieuwe banen (fte's)
14.067

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 860,7 miljoen
waarvan 2,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 2,77**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Werkspoorkwartier: Creatief Circulair Maakgebied

Het project bestaat uit een reeks samenhangende activiteiten rond een circulair bedrijventerrein:

- De realisatie van een experimentele circulaire proeftuin 'Hof van Cartesius' met ruimte voor startende creatieve ondernemers;
- transformatie van twee bestaande gebouwen tot locaties voor nieuwe bedrijvigheid in het gebied;
- ontwikkeling van een Circular Hub voor innovatief en hoogwaardig hergebruik van materialen voor bouw en inrichting;
- realisatie van de Werkspoorhaven, een publieke ruimte voor ontmoeting en ontspanning.

Het project richt zich op het verbeteren van het vestigingsklimaat van het bedrijventerrein Werkspoorkwartier tot toonaangevend vestigingsgebied in Utrecht, met ruimte voor creatieve, circulaire maakbedrijven. Met een toename van het oppervlak aan bedrijfslocaties met ca 10.000 m² en een gerelateerde werkgelegenheidsgroei van 239 fte bij startups, deelnemende bedrijven en overige bedrijven.

Daarnaast werken de partners in het project samen om – in afstemming met de bestaande bedrijven in het gebied – het Werkspoorkwartier als creatief circulair maakgebied op de kaart te zetten – als ontwikkel- en demonstratieproject voor versnelling van de circulaire economie. Er is een groot netwerk met brede kennis en expertise beschikbaar voor het project. Op het gebied van werkgelegenheid wordt een link gelegd met bedrijven en werkzoekenden uit het omliggende programma-gebied.

Het project wordt uitgevoerd door een consortium van gebouw eigenaren uit het gebied, gebouwontwikkelaars en mkb-bedrijven uit de bouw- en maaksector, met bijdragen van Hogeschool Utrecht, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en Universiteit Utrecht, gecoördineerd door penvoerder Utrecht Sustainability Institute. De gemeente Utrecht, bouw- & sloopbedrijven en organisaties voor arbeidstoeleiding zijn als supporter aan het project verbonden.

www.efro-wsk.nl

www.usi.nl/nl/duurzame-gebieden/werkspoorkwartier

Lees
meer

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€ 1.247.107
Private cofinanciering	€ 2.041.377

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in West-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 310,8 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
11.396

Nieuwe banen (fte's)
14.067

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 860,7 miljoen
waarvan 2,9% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 2,77**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Smart Industry Fieldlab CAMPIONE

Smart Industry Fieldlab CAMPIONE is een praktijkomgeving met een testinstallatie. Bedrijven en kennisinstellingen kunnen hier nieuwe technologieën testen die onderhoud voorspelbaar maken. Daarnaast zijn er vier living labs operationeel bij SITECH, Fujifilm, Tata Steel en Delta. Deze living labs zijn onderzoeks-omgevingen waar gelijktijdig onderzoek en innovatie plaatsvinden volgens het principe van co-creatie en participatief ontwerpen.

Doel van het CAMPIONE-project is om onderhoud binnen de procesindustrie 100% voorspelbaar te maken door middel van condition based maintenance (CBM). Zo vindt onderhoud niet te vroeg of te laat plaats, maar precies op tijd. Hierdoor worden de productiviteit, beschikbaarheid en veiligheid van productiemiddelen aanmerkelijk verbeterd, tegen lagere kosten. Dit verbetert ook de concurrentiepositie van de chemische bedrijven. Daarnaast wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan verduurzaming van de industrie en verhoging van de veiligheid van installaties. Belangrijke doelstelling van CAMPIONE is ook om een stimulans te zijn voor innovaties en daaruit voortvloeiende (new) business en werkgelegenheid. Via het fieldlab en de living labs ontstaat een scala aan nieuwe producten en diensten op het snijvlak van CBM en Big Data, met een belangrijke rol voor het MKB.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€ 2.089.128
Publieke cofinanciering	€ 6.057.526
Private investering	€ 3.791.218

Lees
meer

www.worldclassmaintenance.com/project/fieldlab-campione

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Zuid-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 185,9 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
3.986

Nieuwe banen (fte's)
5.325

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 660 miljoen

waarvan 2,8% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,55**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Oryon Watermill Energiedijkturbine – Elektriciteit voor en door Zeeland

Het project levert een bijdrage aan de ontwikkeling van duurzame energieopwekking. Dat doet de Oryon Watermill (OWM) via getijdenenergie, waarbij waterstroom wordt omgezet in duurzame energie, die vervolgens wordt geleverd aan een energiecoöperatie in Zeeland. Elektriciteit voor en door Zeeland dus.

In de Flakkeese Spuisluis in de Grevelingendam in Zeeland wordt het 'Tidal Technology Center Grevelingendam' (TTC-GD) gerealiseerd. In dit internationale test- en kenniscentrum demonstreren, testen en certificeren leveranciers van (water) turbines de technologieën waarmee zij energie produceren uit waterstromen. In totaal streeft TTC-GD na realisatie naar opwekking van circa 1,5 MW aan duurzame energie.

Eén van de turbines in TTC-GD is de Oryon Watermill van Deep Water Energy (DWE). Mede door projecten als de Oryon Watermill binnen TTC-GD krijgt de industrie de kans te groeien met als uiteindelijk doel een volwassen en rendabele duurzame energie-industrie.

De Oryon Watermill bestaat in feite uit drie hoofdonderdelen, een verticale as-turbine (versus een horizontale as-turbine) met behuizing, een control unit en online monitoringsysteem.

Oryon
Watermill

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	2.800.000
Publieke cofinanciering	€	-
Private investering	€	5.800.000

Lees
meer

www.oryonwatermill.com

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Zuid-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 185,9 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
3.986

Nieuwe banen (fte's)
5.325

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 660 miljoen

waarvan 2,8% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,55**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

SCeLiO-4B

Scelio-4B creëert met het opzetten en het verbinden van de BioBased proeftuinen Chemelot Campus in Geleen en Green Chemistry Campus in Bergen op Zoom een regio-overschrijdende open innovatieomgeving. Deze omgeving biedt over een langere periode aan meerdere ondernemers ruimte zich te ontplooiën en de mogelijkheid de stap te maken van laboratorium naar pilot plant schaal. Het project richt zich op het inventariseren, ontwikkelen, testen en opschalen van innovatieve processen en producten op het gebied van groene bouwstenen, de Bio Based Building Blocks (4B). Een voorbeeld hiervan is de omzetting van lignine in hoogwaardigere producten zoals biobrandstoffen.

Het belangrijkste resultaat van dit project is een goed functionerende proeftuin, bestaande uit apparatuur (activa) en een exploitatie waarbij MKB en grote bedrijven in Zuid-Nederland naar volle tevredenheid gebruik maken van de beschikbare faciliteiten en kennis, en met elkaar samenwerken aan innovaties op het gebied van bio-materialen. Dit proeftuinproject is dan ook gericht op het stimuleren van marktgerichte samenwerking tussen MKB, grote bedrijven en kennisinstellingen, waarin publieke en private R&D-capaciteit met elkaar worden verbonden en optimaal worden ingezet. De gezamenlijke proeftuin geeft een impuls aan bedrijven en werkgelegenheid in Limburg en Noord-Brabant.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	1.982.696
Publieke cofinanciering	€	3.386.384
Private investering	€	5.960.610

Lees
meerwww.chemelot.nl

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Zuid-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 185,9 miljoen Ondersteunde
mkb-ondernemingen
3.986 Nieuwe banen (fte's)
5.325 Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 660 miljoen

waarvan 2,8% is besteed aan uitvoering

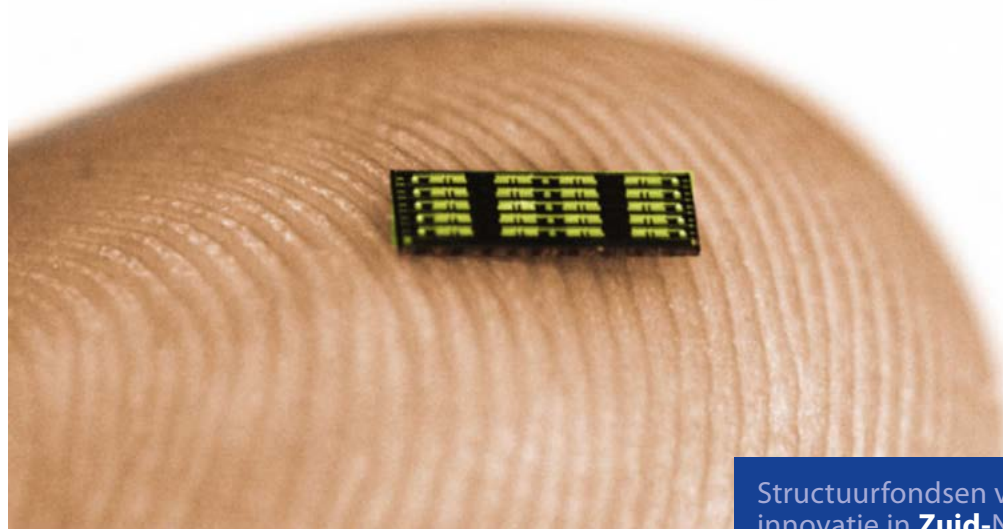
Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,55**
in de regio geïnvesteerd**Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig**
#cohesionalliance

Photon Delta

Photon Delta is een samenwerkingsverband waarin high-tech-bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken aan het bereiken van een leidende positie in de ontwikkeling en commercialisatie van fotonica: microchips die data kunnen verwerken op basis van licht. Photon Delta heeft een basis in de Brainport Regio Eindhoven, maar er zijn partijen uit heel Europa bij betrokken.

Doelstelling van het project is het fotonische ecosysteem in Zuid-Nederland te laten groeien. Dit gebeurt door meer business te genereren en het imago op te bouwen. Met de opzet van een gezamenlijke ondersteunende organisatie, die de samenwerking tussen spelers in ecosysteem organiseert, wordt focus aangebracht voor herkenbaarheid in de markt. Het doel van Photon Delta is om na een eerste opstartperiode zelfstandig te kunnen opereren en daarbij groei van het ecosysteem te realiseren, met name door de spelers in het ecosysteem zelf. De focus ligt op de gehele integratieketen van ideevorming tot en met de realisatie van componenten, modules, apparatuur en het bedienen en stopzetten van service providers, inclusief de ontwikkeling en vervaardiging van productiemachines en de inrichting van productieplants. Photon Delta wil groeien naar een ecosysteem dat in 2024 een omvang heeft van tien keer de omvang in 2014. In 2020 is de ambitie een omvang van leveringen van Photonic Integrated Circuits (PICs) te bereiken van € 250 miljoen, met een omzet van € 1 miljard in het gehele Photon Delta ecosysteem.

Het project is gefinancierd met middelen van:

EU (EFRO)	€	870.603
Publieke cofinanciering	€	373.115
Private investering	€	1.243.718

Lees
meer

www.photondelta.eu

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Zuid-Nederland

EFRO 2007-2013
€ 185,9 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
3.986

Nieuwe banen (fte's)
5.325

Totaal gerealiseerde
investeringen
€ 660 miljoen

waarvan 2,8% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,55**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

Michiel Rijsberman, gedeputeerde in Flevoland en portefeuillehouder Cohesiebeleid voor het IPO in Brussel, tekende op 20 december 2017 in Utrecht de #CohesionAlliance namens de Nederlandse provincies.

#CohesionAlliance heeft tot doel meer bewustzijn te creëren onder de Europese instellingen dat het draagvlak onder (decentrale) overheden en private partijen voor een sterk cohesiebeleid voor alle Europese regio's voor de periode na 2020 groot is. Met de ondertekening van deze principes betuigt het IPO steun aan deze alliantie.

Ook op de foto Michiel Scheffer, gedeputeerde in Gelderland en portefeuillehouder Europese fondsen.

Structuurfondsen versterken regionale innovatie in Nederland

EFRO 2007-2013
€ 826,7 miljoen

Ondersteunde
mkb-ondernemingen
25.336

Nieuwe banen (fte's)
31.058

Totaal gerealiseerde
investerings
€ 2,76 miljard

waarvan 2,5% is besteed aan uitvoering

Met elke euro EFRO-subsidie is **€ 3,34**
in de regio geïnvesteerd

Structuurfondsen blijven ook na 2020 nodig
#cohesionalliance

G4P4 **Kansen voor West I**

OPoost
operationeel programma oost
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

OPZuid
Europees Innovatieprogramma Zuid-Nederland